

Slikovnica oblikovana očima djece: što mi se u vrtiću sviđa?

Iličić, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:257836>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Antonela Iličić

Slikovnica oblikovana očima djece: što mi se u vrtiću sviđa?

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Prijediplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i
obrazovanje

Slikovnica oblikovana očima djece: što mi se u vrtiću sviđa?
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Likovna metodika u integriranom kurikulumu

Mentor: doc. dr. sc. Anita Rončević

Student: Antonela Iličić

Matični broj: 0299015849

U Rijeci,
Lipanj, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Antonela Iličić

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojoj mentorici doc. dr. sc. Aniti Rončević na pomoći, usmjeravanju i svim riječima podrške prilikom pisanja ovog završnog rada.

Također, zahvaljujem se ravnateljici dječjeg vrtića „Sušak“ te odgojiteljicama i djeci odgojno-obrazovne skupine “Loptice“, na suradnji i velikoj podršci tijekom provođenja istraživanja.

SAŽETAK

Teorijskim dijelom rada obuhvaćen je utjecaj vrtićkog okruženja na emocionalnu dobrobit djece, razmatrajući prostorno-materijalne i socijalne aspekte. Također se spominje struktura unutarnjeg i vanjskog prostora vrtića te se analiziraju različite tehnike likovnog izražavanja koje djeca koriste u vrtiću.

U ovome radu prikazuje se istraživanje kako djeca rane i predškolske dobi doživljavaju i izražavaju svoja iskustva u vrtiću fotografijom. Istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću „Sušak“ u Rijeci, s djecom u dobi od 3.5 do 6 godina. Glavni ciljevi bili su istražiti kako djeca izražavaju svoje potrebe, vrijednosti i preferencije različitim aktivnostima te mogu li koristiti fotografiju kao sredstvo izražavanja.

Rezultatima je pokazano da djeca uspješno koriste fotografiju za izražavanje svojih doživljaja vezanih za vrtićko okruženje. Fotografije su analizirane uz pomoć dječjih usmenih objašnjenja te su korištene za izradu slikovnice kojom se reflektiraju dječje preferencije u vrtiću.

Ključne riječi: slikovnica, doživljaj, likovno oblikovanje, predškolsko dijete

SUMMARY

The theoretical part of the thesis encompasses the impact of the kindergarten environment on the emotional well-being of children, considering spatial-material and social aspects. It also mentions the structure of the indoor and outdoor spaces of the kindergarten and analyzes the different artistic techniques that children use in kindergarten.

This thesis presents a study on how early and preschool-aged children perceive and express their experiences in kindergarten through photography. The research was conducted in the "Sušak" kindergarten in Rijeka, with children aged 3.5 to 6 years. The main objectives were to investigate how children express their needs, values, and preferences through various activities and whether they can use photography as a means of expression.

The results show that children successfully use photography to express their experiences and preferences related to the kindergarten environment. The photographs were analyzed with the help of the children's verbal explanations and were used to create a picture book that reflects the children's views on kindergarten.

Key words: story book, experience, art design, preschool child.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. UTJECAJ VRTIČKOG OKRUŽENJA NA EMOCIONALNU DOBROBIT DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI.....	2
2.1. Prostorno-materijano okruženje vrtića.....	3
2.2. Socijalno okruženje vrtića	4
2.2.1. Odnosi između djece u vrtiću.....	6
2.2.2. Odnos odgojitelja prema djetetu	7
2.2.3. Suradnja odgojitelja međusobno i s roditeljima	8
2.2.4. Vođenje vrtića	9
2.3. Aktivnosti.....	9
3. ORGANIZACIJA UNUTARNEG I VANJSKOG PROSTORA VRTIĆA.....	12
3.1. Unutarnji prostor vrtića.....	13
3.1.1. Centri aktivnosti u sobi dnevnog boravka.....	13
3.2. Vanjski prostor vrtića	16
4. IZRAŽAVANJE DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI LIKOVNIM SREDSTVIMA U VRTIĆU.....	18
4.1. Likovno izražavanje u različitim likovnim područjima.....	18
4.1.1. Crtačke tehnike	19
4.1.2. Slikarske tehnike.....	19
4.1.3. Grafičke tehnike	19
4.1.4. Tehnike modeliranja i tehnike građenja	20
4.1.5. Primijenjena umjetnost.....	20
4.1.6. Dizajn.....	20
4.1.7. Mediji.....	20
4.2. Važnost likovnog izražavanja djece rane i predškolske dobi.....	21
4.3. Poticanje prirodne kreativnosti djeteta u vrtiću	23
4.4. Tumačenje likovne poruke u dječjem stvaralaštvu	24
5. SLIKOVNICA OBLIKOVANA OČIMA DJECE: ŠTO MI SE U VRTIĆU SVIĐA? – METODOLOGIJA	26
5.1. Svrha i cilj istraživanja	26
5.2. Zadatci istraživanja.....	26
5.3. Istraživačka pitanja.....	26
5.4. Hipoteze	26

5.5.	Istraživačke metode	27
5.6.	Mjerni instrumenti	27
5.7.	Uzorak ispitanika	27
6.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	28
6.1.	Fotografije prikazane u slikovnici „Što mi se u vrtiću sviđa?“	28
7.	ZAKLJUČAK	39
8.	LITERATURA.....	41

1. UVOD

Postoje različiti načini dječjeg izražavanja kojim dobivamo uvid u njihove stavove, vrijednosti, osjećaje i doživljaje. Suvremeni odgojno-obrazovni rad je usmjeren prema djetetu, s toga se potiče dječje izražavanje kako bi ih mogli razumjeti te osigurati okruženje koje potiče njihov razvoj u cijelosti. Budući da djeca provode veliki dio svoga vremena u vrtiću te polaze u vrtić tijekom najbitnijeg razdoblja za tjelesni, kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj, osmišljavanje tog okruženja je iznimno bitno za postizanje optimalne dobrobiti djeteta.

Likovno izražavanje je jedan od najzastupljenijih oblika izražavanja djece rane i predškolske dobi. Likovno izražavanje u različitim likovnim područjima omogućuje bolje razumijevanje dječjih doživljaja njihovog okruženja. Odgojitelji imaju velik utjecaj u dječjem doživljavanju vrtića te u poticanju izražavanja tih doživljaja.

Glavni cilj rada je istražiti odnos različitih karakteristika vrtića i emocionalnog doživljavanja djeteta likovnim izražavanjem. Cilj istraživanja je prikazati doživljaje djece rane i predškolske dobi vrtića u kojem borave, koristeći fotografiju kao sredstvo izražavanja. Rezultati istraživanja prikazat će se u slikovnici kao umjetničkom djelu koje će sadržavati dječje fotografije kojim se prikazuju doživljaje unutarnjih i vanjskih prostora vrtića te predmeta i igrački u tim prostorima.

2. UTJECAJ VRTIČKOG OKRUŽENJA NA EMOCIONALNU DOBROBIT DJETETA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Uzevši u obzir spoznaje o vrtićkom okruženju i utjecaju tog okruženja na dobrobit djeteta, vrlo je bitno dobro promišljati o organizaciji prostora vrtića, materijalu koji se nalazi u tom prostoru, aktivnostima koje se provode s djecom te utjecaju komunikacije svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

Odgojno-obrazovni proces treba biti usmjeren prema djetetu. Jedan od ciljeva koji se odgojno-obrazovnim procesom nastoji ostvariti je osiguravanje dobrobiti djeteta. Emocionalna dobrobit pripada jednoj od pet dobrobiti koje se pokušavaju postići odgojno-obrazovnim procesom uz socijalnu, tjelesnu, obrazovnu i osobnu dobrobit (NK, 2014).

Ljubetić (2009), ističe da se određivanje doživljaja zadovoljstva ili nezadovoljstva postiže kroz određivanje kvalitete. Pravo svakog djeteta je imati kvalitetan odgojno i obrazovni proces tj. osigurati postizanje onoga što je najbolje za dobrobit djeteta u svim područjima sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Okruženje u kojemu dijete živi jedan je od osnovnih čimbenika koji utječe na postizanje optimalnog socio-emocionalnog razvoja djeteta rane i predškolske dobi. Sastavni dijelovi emocionalne dobrobiti djeteta rane i predškolske dobi su ponašanje i emocionalno doživljavanje. (Tatalović Vorkapić, 2019).

Adžibaba-Gajanović (1982), ističe važnost okruženja kao faktora kojim se, uz biološku strukturu, utječe na emocionalni razvoj djeteta. Djetetova osobnost, emocionalna stabilnost i opće raspoloženje uvjetovano je iskustvima koje pruža okruženje u kojemu ono živi.

Vrtićko okruženje odnosi se na fizičko okruženje i socijalne odnose između sudionika svih pripadnika odgojno-obrazovne ustanove. Fizičko okruženje uključuje materijalne i prostorne elemente unutarnjeg i vanjskog prostora vrtića. Socijalno okruženje čine sve međusobne interakcije pripadnika vrtića, tj. odnosi između djeteta i odgojitelja, odnosi djeteta i ostale djece i odnosa između odgojitelja i stručnih suradnika, drugih odgojitelja i roditelja ili skrbnika djeteta. Svi aspekti dječjeg vrtića pripadaju pojmu vrtićkog

okruženja. Ovi su aspekti međuovisni, u stalnoj su promjeni i razvoju kako bi se postiglo ostvarenje organizacije usmjereno na osiguravanje potreba djeteta (Miljak, 1996).

Vrtičko okruženje može značajno utjecati na cjelokupnu, no pogotovo na emocionalnu dobrobit djeteta. Dobro osmišljeno vrtičko okruženje ima ključnu ulogu u podržavanju emocionalnog razvoja djeteta, s toga je bitno da svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa sudjeluju u njegovu osmišljavanju. Vrtičko se okruženje treba prilagoditi djetetu i njegovim potrebama, umjesto da se dijete prilagodi vrtičkom okruženju.

2.1. Prostorno-materijano okruženje vrtića

Djeca provode značajan dio svog vremena u vrtiću, stoga je važno pažljivo razmišljati o organizaciji tog okruženja (Malnar i sur., 2012). Kako bi se djeca zainteresirala za aktivnosti, potrebno je urediti prostor prema njihovim interesima i potrebama. Važnost dobro osmišljenog prostora leži u vrsti emocije koje će se pobuditi u djetetu. Prostor treba biti osmišljen tako da kod djeteta izazove osjećaj samosvjesnosti i sigurnosti kojim će se potaknuti na istraživanje svih karakteristika materijala na različite načine i koje će učiti njegovom primjenjivanju u raznovrsnim situacijama (Ljubetić, 2009).

Jedna od glavnih zadaća odgajatelja je osmišljavanje okruženja u kojemu će djeca samostalno ili prema indirektnom utjecaju odgajatelja htjeti sudjelovati u aktivnostima tj. odgajatelj treba stvoriti ono okruženje koje će poticati djecu na istraživanje i otkrivanje svoje materijalne i socijalne sredine (Sindik, 2008).

Vrtičko okruženje treba nalikovati obiteljskom okruženju te stvarati osjećaj ugone. Organizacijom prostora utječe se na kvalitetu socijalnih interakcija. Kako bi se dijete potaklo na interakcije s drugom djecom, ali i s odgojiteljem, bitno je prostorom dati utisak osjećaja dobrodošlice i pripadanja u skupini (NK, 2009).

Pri osmišljavanju ovakvog prostora treba uzeti u obzir različite karakteristike djece i njihovih obitelji, stilova učenja, područja interesa i razvojnih mogućnosti. Dostupnošću i sadržajnim bogatstvom materijala omogućava se osjećaj zadovoljstva, odnosno stvara se pozitivan doživljaj aktivnosti i interakcija kojima se osigurava pozitivno djelovanje na emocionalnu dobrobit (NK, 2014). Bogatstvo predmeta i materijala odnosi se na širok

spektar tekstura, oblika, svrha, mogućnosti oblikovanja i korištenja, boja, zvukova te različitih veličina (Malnar i sur., 2012.)

Došen Dobud (2005), također ističe važnost raznovrsnosti materijala. Materijalima bi se trebala zadovoljiti potreba djeteta da stvara i istražuje te time motivirati dijete na inovativnost i snalažljivost. Različitim materijalima dijete se potiče da rješava probleme, što stvara osjećaj zadovoljstva kod djece.

Kada se prostor pažljivo osmisli, izražavaju se različite sposobnosti kod djece poput bolje organizacije, kreativnosti u različitim načinima izražavanja te sposobnost stvaranja novih ideja i mogućnosti suradnje sa drugom djecom. Fleksibilna organizacija prostora koja je bogata materijalnim poticajima, potiče dječju koncentraciju, motivaciju i interes za aktivnosti te smanjuje nepoželjna ponašanja među djecom (Sindik, 2008).

Prostorno-materijalno okruženje ima veliki utjecaj na emocionalni razvoj djece. Struktura prostora pomaže djeci da se osjećaju sigurno, povezano s okolinom i samopouzđano za istraživanje te okoline. Budući da je emocionalno doživljavanje uvjetovano iskustvima, djetetovo doživljavanje prostorno-materijalnog okruženja utječe na djetetov emocionalni rast i razvoj.

2.2.Socijalno okruženje vrtića

Socijalno okruženje vrtića ključan je element emocionalnog rasta i razvoja djeteta. Svaka interakcija koju dijete ostvari stvara temelje za razvoj socijalnih vještina, emocionalne regulacije i empatije, no na emocionalni razvoj utječe se interakcijama s osobama s kojima je dijete blisko tj. odgojiteljem i drugom djedom u odgojno-obrazovnoj skupini.

Željeni ishod odgoja i obrazovanja u vrtićima je stvaranje kompetentnog, samopouzdanog, osposobljenog djeteta koje preuzima inicijativu, odgovornost, zauzima se za sebe i sretno je. Razvoj djeteta u takvu osobu postiže se poticajnim socijalnim okruženjem. Prema suvremenim shvaćanjima djeteta, „dijete je socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom“ (NK, 2014: 35). Vrtić se prema tom gledanju pretvara u zajednicu s kvalitetnim odnosima, suradnjom i tolerancijom. Takvo se okruženje ostvaruje ako se: osigurava jednakost, prihvaćaju različitosti i subjektivitet

svakog djeteta, razvijaju odnosi s povjerenjem koji su respozivni i recipročni, potiče socijalno prihvatljivo ponašanje i učenje komuniciranja, potiče samoprocjena, ostvaruje fleksibilan pristup i uspostavlja partnerstvo sa skrbnicima djeteta i širom socijalnom zajednicom (NK, 2014).

Ljubetić (2009), ističe da se kvalitetom odnosa može uvelike utjecati na sreću pojedinca. Što više kvalitetnih odnosa netko ima s drugima u zajednici, to će osoba biti sretnija. Ljudi imaju potrebu dijeliti svoje frustracije, radosti, brige i ostalih osjećaja s drugima jer se stvaranjem bliskosti stvara i osjećaj zadovoljstva. Djeca će htjeti učiti i izraziti se u onoj zajednici u kojoj se osjeća sigurno, prihvaćeno i u kojoj ima pravo na pogreške.

Adžibaba-Gajanović (1982), ističe važnost socijalnih faktora na bogatstvo emocionalnog života i način izražavanja emocija. Emocionalno izražavanje uvjetovano je biološkim i socijalnim faktorima. Složene emocije kao što su srdžba, ljubomora, zavist, estetska čuvstva itd. se ne bi mogle formirati bez društvenog faktora. Bez socijalizacije razvoj emocija stao bi na osnovnim emocijama tj. na žalosti, ljubavi, radosti, srdžbi i strahu.

„Biolška nas je evolucija učinila emocionalnima, ali naša uronjenost u odnose s drugima osigurava raznovrsnost emocionalnih iskustava, suočava nas s emocionalnim izazovima i vrelo je načina na koje priopćujemo naša emocionalna iskustva drugima. I tako naši odnosi utječu na naše osjećaje, a naši osjećaji povratno utječu na naše odnose.“ (Salovey i Sluyter, 1998, prema Saarni, 1990: 63).

Socijalizacija je uvjet za postizanje emocionalne zrelosti kojom se omogućava doživljavanje zadovoljstva, time je glavni motivator za većinu aktivnosti djeteta rane i predškolske dobi. Emocionalna zrelosti koja se ostvaruje socijalnim faktorima, posebno je važna za prevladavanje poteškoća unatoč frustraciji tj. emocionalna zrelost utječe na način reagiranja u raznovrsnim situacijama (Adžibaba-Gajanović, 1982). Samoregulacijom se određuje količina sposobnosti kontroliranja misli, osjećaja i postupaka te primjeren način njihovog korištenja u društvenim ili fizičkim kontekstima. Socijalnim interakcijama omogućuje se postizanje optimalne samoregulacije jer ona ovisi o stupnju kognitivnog razvoja djeteta i bogatstvu iskustva kojima se navikava na životne izazove. Optimalnom samoregulacijom postiže se osjećaj bliskosti s drugima, samopouzdanja, samodjelotvornosti i sprečava se upletanje u sukobe i sumnja u sebe.

Regulacija podražaja omogućava promjenu fokusa s negativnog podražaja, koncentraciju fokusa, želju za pokretanje i nastavljanje radnje. Regulacija podražaja time djeluje na prebacivanje pozornosti s negativnih emocija što smanjuje stres i frustraciju kod djeteta (Salovey i Sluyter, 1999).

2.2.1. Odnosi između djece u vrtiću

Dijete u vrtiću stvara prve prijatelje. Interakcije s vršnjacima u odgojno-obrazovnoj skupini ostvaruju se raznim aktivnostima, kojima dijete usvaja vještine poput suradnje, rješavanja sukoba, dijeljenja i sl. socijalne vještine koje su ključne za emocionalnu inteligenciju i izgradnju zadovoljavajućih odnosa s drugima. Uzevši ovo u obzir, odnosima s vršnjacima utječe se na emocionalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.

Djetetova se osobnost formira na temelju njegovog djelovanja unutar skupine. Dijete interakcijama s drugom djecom u skupini stvara sliku o sebi koja će kasnije utjecati na njegovo razvijanje, autonomiju i ostvarivanje sebe. Tijekom različitih aktivnosti javlja se mnoštvo pozitivnih i negativnih emocija koje djeluju na ponašanje djeteta prema drugima no i na sliku o sebi. Djelovanje u zajednici treba biti usmjereno prema uklanjanju bilo kakvih negativnih osjećaja koje dijete može imati o sebi, kako bi se postiglo osobno ostvarenje djeteta. Djeca jedni drugima djeluju kao motivacija, zrcalo kojim uspoređuju sposobnosti i snage te kao potpora za unaprjeđenje samih sebe (Došen Dobud, 2005).

Dijete rane i predškolske dobi koje polazi u vrtić ostvaruje puno više kontakta sa vršnjacima nego kada je u obiteljskom okruženju. Svaki kontakt može značajno utjecati na kontroliranje djetetovog ponašanja, usvajanja moralnih vrijednosti i navikavanje na život u skupini kojima preuzima određenu ulogu i odgovornost. Spoznaje, navike, vrijednosti i stavovi stjeću se socijalnim interakcijama u vrtiću, pripremaju dijete na daljnje obrazovanje i različite izazove dalje u životu (Adžibaba-Gajanović, 1982).

Salovey i Sluyter (1999), ističu da okruženje ima velik utjecaj na emocionalnost djece rane i predškolske dobi te da će njihov način prevladavanja negativnih emocija odrediti odnos koji imaju sa svojim vršnjacima. Djeca koja pokazuju teško prevladavanje

negativnih emocija sklonija su lošijoj sposobnosti društvenog funkcioniranja, time su lošije prihvaćena među svojim vršnjacima.

2.2.2. Odnos odgojitelja prema djetetu

Socijalizacija je glavni element kojim se formira djetetov karakter tj. skup osobina koje su rezultat odgoja i djelovanja okoline. Budući da dijete prve socijalne kontakte ostvaruje s odraslim osobama, te prve interakcije su iznimno bitne za daljnji emocionalni razvoj (Adžibaba-Gajanović, 1982).

Salovey i Sluyter (1999), također ističu važnost interakcije s odraslom osobom u ranom djetinjstvu za cjelokupni emocionalni razvoj. Način reagiranja odrasle osobe na djetetove iskaze emocija u početnoj fazi razvoja, odredit će njegovu sposobnost izražavanja kasnije u životu. Djeca se na odraslu osobu oslanjaju i u situacijama kada dožive emocionalni stres i frustraciju. U ranom djetinjstvu odrasla osoba pomaže djetetu kako bi ono shvatilo svoje emocije i kako bi ga se usmjerilo ka primjerenom načinu njihovog izražavanja. U ranoj i predškolskoj dobi djeca od odrasle osobe često traže pomoć u problemima koji se stvore tijekom interakcija s vršnjacima npr. rješavanje sukoba.

Cjelokupni razvoj djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi ovisi o prostorno-materijalnom okruženju, međusobnim interakcijama svih sudionika u odgojno-obrazovnoj ustanovi i aktivnostima kojima se dijete bavi. Ovi su elementi uvjetovani slikom djeteta tj. kako odgojitelj i ostale odrasle osobe doživljavaju dijete (Dahlberg i Moss, 2005 prema Šagud, 2015). Vukić (2012), također ističe važnost koju slika djeteta i djetinjstva ima na odnos odgojitelja i njegovu ulogu u stvaranju optimalnog tjelesnog, socijalnog, emocionalnog i intelektualnog razvoja. Uloga odgojitelja temelji se na stvaranju poticajnog okruženja koje je usklađeno s djetetovim potrebama, prirodom i interesima tj. stvaranju onog okruženja koje će poticati sveobuhvatan napredak djeteta.

Uloga odgojitelja u okruženju usmjerenom na dijete je održavanje strukturiranog prostora zajedno s djecom, podržavanje njihovih ideja i sukladno tome planiranje odgojno-obrazovnog rada. Odgojitelj sudjelovanjem s djecom u igri, učenju i modeliranju ponašanja, pruža podršku i pokazuje brigu za djecu. Aktivno promatranje i slušanje djece

je još jedna od uloga odgojitelja koju obavlja kroz dokumentiranje njihovih postupaka i procjenjivanje ih radi daljnjeg planiranja i prilagođavanja vrtićkog okruženja (Szanton 1997 prema Mlinarević, 2004).

Odgojitelji su djeci uzor prema kojemu djeca uče komuniciranje, izražavanje emocija, rješavanje sukoba itd. Odgojitelji također pružaju djeci emocionalnu podršku i usmjeravaju djecu u emocionalnom razvoju. Jedna od osnovnih uloga odgojitelja je stvaranje sigurnog okruženja u kojemu dijete može izraziti svoje emocije. Ove zadaće odgojitelja pridonose emocionalnom razvoju djeteta rane i predškolske dobi.

2.2.3. Suradnja odgojitelja međusobno i s roditeljima

Suradnja odgojitelja se odražava na kvalitetu odgojno-obrazovnog rada (NK, 2014). U svakoj je zajednici bitno kroz suradnju izgraditi što kvalitetnije odnose no to je posebice bitno u onoj zajednici u koju su uključena i djeca. Djeca promatranjem odraslih uče kako se odnositi prema drugima npr. gledanjem kako odgojitelji međusobno komuniciraju, dijete uči kako komunicirati. Osim što odgojitelji suradnjom i poštivanjem drugih uče djecu da u odnosima čine isto, odgojitelji načinom kako se odnose prema djeci utječu na njihov razvoj i sliku o sebi. (Ljubetić, 2009).

Vrtić i obitelj čine dva temeljna sustava potpore, razvoja, spoznavanja, zadovoljavanja potreba, rasta i stjecanja vještina za dijete rane i predškolske dobi. Njihovo je partnerstvo ključno kako bi se djelovalo u korist djeteta i njegove dobrobiti. Prema roditeljima tj. skrbnicima djeteta treba se odnositi kao ravnopravnim članovima vrtića s kojima se uspostavlja dvosmjerna i kvalitetna komunikacija (NK, 2014). Održavanje kvalitetnog odnosa s roditeljima tj. skrbnicima djeteta, pridonosi spoznaji djeteta i njegovih interesa, osobnosti i potreba. Stvaranjem bolje slike o djetetu uz pomoć roditelja ili skrbnika, odgojitelji se mogu bolje usmjeriti na dijete i njegove potrebe (Ljubetić, 2009). Komunikacijom s obitelji djeteta omogućava se bolji uvid na djetetove interese, jake strane i potrebe te prilagođavanjem okruženja vrtića obiteljskoj kulturi djeteta, osigurava se potpora njegovom cjelovitom razvoju (NK, 2014).

Kako bi se pružila dosljedna podrška emocionalnom razvoju djeteta, vrlo je bitno usklađivanje odgojnih metoda. Kvalitetna komunikacija između odgojitelja i roditelja, pridonosi ovim putem emocionalnom razvoju djeteta. Odgojitelji također roditeljima mogu pružiti savijete o podržavanju emocionalnog razvoja djeteta kod kuće, kako bi se dodatno utjecalo na djetetovu emocionalnu dobrobit.

2.2.4. Vođenje vrtića

Ostvarenje vrtića u kojemu se nastoji postići zajednički cilj moguće je samo ako je moć primjereno distribuirana tj. da se vođenje vrtića temelji prema jednakoj uključenosti svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa u donošenju odluka. (NK, 2014). Poštivanjem, suradnjom te uvažavanjem ideja i stavova svakog pojedinca, omogućit će kvalitetne odnose koji su posebno bitni u zajednici u kojoj žive djeca (Ljubetić, 2009).

2.3. Aktivnosti

Aktivnostima u vrtiću treba se poticati aktivno stjecanje znanja kojima će se osigurati osjećaj kompetencije, uspješnosti i radosti otkrivanja. Takav način učenja najčešće se ostvaruje kroz igru te ostale aktivnosti koje su djetetu zanimljive (NK, 2014). Okolinom djetete dobiva sliku o sebi te s toga aktivnosti u kojima djetete može istraživati vlastito tijelo, njegove mogućnosti i svoje djelovanje u okolini, pridonose stvaranju osobne autonomije i identiteta (Došen-Dobud, 2015). Autonomija djeteta se razvija davanjem slobode kroz izbor i oblikovanje vlastitih aktivnosti, putem poticanja donošenja odluka, iznošenja vlastitog mišljenja i ostvarenja prava. Razvojem djetetovog identiteta djetete se osnažuje razvojem samopoštovanja, sigurnosti u socijalnom okruženju te u stvaranju pozitivne slike o sebi (NK, 2014).

Aktivnosti bi trebale biti izazovne za djetete kako bi se potaknuo njegov razvoj. Tijekom različitih aktivnosti se ne bi trebale izbjegavati one situacije u kojima djetete doživi i negativne emocije kao što je frustracija. Aktivnosti koje su izazovne za djetete te izazovu frustraciju koriste se kao prilika za učenje te sredstvo za stvaranje tolerancije (Došen-Dobud, 2005). Tolerancija se odnosi na razinu osjetljivosti djeteta za svoje cjelokupno

okruženje i svih s kojima stupa u kontakt (NK, 2014). Ako se dijete želi potaknuti u razvoju svojih vještina ili stjecanju novih znanja, odgojitelj treba pružiti podršku i motivaciju, osigurati raznolike i zanimljive materijale te biti vodilja kad je to potrebno. Važno je dopustiti djetetu da samo istražuje i uči, pružajući mu dovoljno vremena, te intervenirati tek kada zatraži pomoć (Malnar i sur., 2012). Kao što djeca uspoređuju svoje sposobnosti sa sposobnostima druge djece, tako se dijete „mjeri i sa samim sobom“. Ako se djetetu omoguće izazovne situacije ono će se truditi više kako bi ostvarilo svoj cilj. Izazovnim situacijama osim što utječu na djetetov emocionalni razvoj, mogu biti korisne i za poticanje socijalizacije u skupini. Količinski će više djece pokušati djelovati u nekoj aktivnosti ako postoji problem kojega ona moraju riješiti (Došen-Dobud, 2015).

Istraživačke aktivnosti i aktivnosti izražavanja imaju velik značaj u otkrivanju osobnosti djece u skupini. Kreativnost u odgojno-obrazovnom djelovanju predstavlja osnovnu vrijednost kojom se dijete razvija u inovativnu i inicijativnu osobu. Vrtić treba osigurati raznovrsne aktivnosti u kojima dijete može stvarati i izraziti ideje i svoje doživljaje. Aktivnosti izražavanja i stvaranja pridonose odgojiteljevom shvaćanju djeteta (NK, 2014).

Osobnost djece se može uočiti prema određenim ulogama koje oni imaju tijekom zajedničkih aktivnosti npr. pojedina djeca će preuzeti ulogu vođe, dok će neki biti pomagači drugoj djeci, neka će djeca biti „otimači“ tj. otimat će predmete ili pak se mogu primijetiti djeca koja će odbijati rad s drugom djecom i aktivnost raditi sama. Uloge koje djeca u zajedničkim aktivnostima poprimaju imaju i značaj učenju djece odgovornosti tj. primjerenog načina djelovanja (Došen-Dobud, 2005). Odgovornost je osobito bitna kako bi djeca razvila sposobnost samoprocjene mišljenja, djelovanja i sl. te kako bi mogla djelovati u skladu s općim društvenim i vlastitim dobrom (NK, 2014).

Osmišljavanje aktivnosti treba se voditi prema njejoj pedagoškoj svrsi. Svrhu aktivnosti mora vidjeti odgojitelj no i dijete kako bi se ono motiviralo za sudjelovanje. Za dijete problem aktivnosti treba biti jasno postavljen, a materijal jednostavan za korištenje. Odgojitelj tijekom osmišljavanja aktivnosti treba promisliti o poticajnosti materijala, razumijevanju aktivnosti, zanimljivosti aktivnosti i njenom značaju za dijete. Promišljanjem aktivnosti prije njene provedbe odgojitelj može planirati kako će ona

utjecati na djetetov razvoj (Slunjski, 2011). Tijekom osmišljavanja aktivnosti važno je uzeti u obzir dob djeteta i njegov trenutačni stupanj razvoja kako bi mu se pružili odgovarajući poticaji. Djeca usvajaju znanja, vještine i sposobnosti u skladu sa svojim razvojnim stupnjem te je svakom djetetu potrebno različito vrijeme za njihovo usvajanje (Selimović i Karić, 2011).

U odgojno-obrazovnoj skupini se često provode grupne aktivnosti kojima se potiče suradnja djece. Takvim aktivnostima djeca se zbližavaju te djeca njima uče regulirati svoje emocije. Djeca tijekom aktivnosti zbog potrebe suradnje izražavaju svoje emocije i razvijaju empatiju prema svojim vršnjacima.

3. ORGANIZACIJA UNUTARNEG I VANJSKOG PROSTORA VRTIĆA

Fizički prostor vrtića osmišljen je za poticanje optimalnog dječjeg razvoja, osiguravanjem dobrobiti djece i osiguravanjem učenja različitim karakteristikama toga okruženja. Poticajno okruženje vrtića nastaje dijeljenjem sobe dnevnog boravka djece odgojno-obrazovne skupine u različite centre aktivnosti, osiguravanjem namještaja, predmeta i materijala primjerenih dječjem korištenju, ukrašavanjem prostora, omogućavanjem provođenja vremena u prirodi i vođenjem brige o sigurnosti djece u prostoru.

Unutarnji i vanjski prostor vrtića ima veliki utjecaj na ponašanje i dobrobit djece jer oni koreliraju s dječjim razvojnim potrebama. Pri osmišljavanju prostora vrtića, treba uzeti u obzir dječju dob te njihov stupanj razvoja (Vukić, 2012).

Fizičkim okruženjem vrtića uključeno je sve u i oko vrtića tj. sve što se nalazi u unutarnjem i vanjskom prostoru vrtića. Fizičko okruženje vrtića odnosi se na sobu dnevnog boravka odgojno-obrazovne skupine, zidove, namještaj i podove prostorija, igralište, opremu, igračke, materijale i raznu opremu koja se nalazi u unutarnjem ili vanjskom prostoru vrtića. Svi ovi nabrojani elementi fizičkog prostora vrtića, trebaju se pomno osmišljavati jer svaki utječe na djetetovo doživljavanje vrtića (Hansen i sur., 2001).

Organizacija fizičkog okruženja vrtića često je određena njegovom arhitekturom. Sve od fizičkog prostora, interijera i eksterijera odgojno-obrazovne ustanove, može imati veliki utjecaj na razvoj djeteta. Nužno je unutarnjim i vanjskim prostorom vrtića motivirati i poticati na stvaranje interakcija s vršnjacima te nuditi

kvalitetne mogućnosti za igru, istraživanje i spoznavanje svojom veličinom i opremljenošću (Vukić, 2012).

Vučemilović (2006), ističe važnost usklađivanja unutarnjeg i vanjskog prostora vrtića prema potrebama djece, no i prema pedagoškom, sigurnosnom, arhitektonskom i sanitarno-zdravstvenom standardu tj. djeca se u vrtiću slobodno kreću prostorom kojim se omogućuje zadovoljenje dječjih potreba i sigurnosnih uvjeta.

Burić (2006), ističe da je organizacija unutarnjeg i vanjskog prostora vrtića uvjetovana i prostornim standardima, koji se odnose na zakonski propisane uvjete te na preporuke o prostornoj organizaciji. Uzimajući u obzir prostorne standarde, pedagoške ciljeve i interese djece, ostvaruje se odgovarajuć prostor za dječji optimalan razvoj.

3.1. Unutarnji prostor vrtića

Unutarnji prostor vrtića važno je područje u razvoju djece. Svaki element unutarnjeg prostora vrtića se mora dobro osmisliti zbog njegovog utjecaja na djecu koja u njemu borave. Odgojno-obrazovni sudionici pri osmišljavanju unutarnjeg prostora vrtića trebaju u planiranju predvidjeti sigurnost djece, poticanje razvoja vještina djece te uloge unutarnjeg prostora na cjelokupni razvoj i učenje djeteta.

Pri osmišljavanju unutarnjeg prostora vrtića, bitna je njegova funkcionalnost i mogućnost mijenjanja namjene prostora. Važno je da dizajn unutarnjeg prostora vrtića bude osmišljen prema potrebama djece te da pri samom nastajanju vrtića u odlukama vezanih za njegovu arhitekturu, budu uključeni svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa (Burić, 2006).

3.1.1. Centri aktivnosti u sobi dnevnog boravka

Svi elementi sobe dnevnog boravka odgojno-obrazovne skupine se trebaju promisliti jer svaki od njih utječe na dječje doživljavanje tog prostora. Boje zidova, raspored namještaja, svjetlost, otvorenost prostora, te materijali koji su postavljeni u sobi dnevnog boravka, osmišljavaju se kako bi se djeca osjećala što ugodnije te kako bi se potakla na istraživanje, igru, samostalnost, otkrivanje i socijalizaciju (Hansen i sur., 2001).

Burić (2006), ističe da soba dnevnog boravka odgojno-obrazovne skupine omogućuje odvijanje različitih aktivnosti u istom prostoru, prema odlukama odgojitelja i djece. Unutarnji prostor vrtića, pogotovo soba dnevnog boravka u kojima djeca provode većinu svoga vremena u vrtiću, treba imati fleksibilan dizajn kako bi se mogao prilagoditi aktivnostima vrtića.

Svaka soba dnevnog boravka ima podijeljen prostor na centre aktivnosti u kojima se nalaze materijali i oprema, specifični za taj centar aktivnosti. Odjeljivanje centara aktivnosti postiže se najčešće stavljanjem namještaja između centara, s čime se postiže definiranje prostora i ograničavanje broja djece u svakom centru kako bi bila jednaka raspoređenost. Prema Hansen i sur., neki od najčešćih podjela sobe dnevnog boravka su: „1. centar za likovno izražavanje 2. centar za matematiku i manipulativne igre 3. centar za građenje 4. centar za glazbu 5. centar za istraživanje prirode 6. centar za početno čitanje i pisanje 7. centar za igre pijeskom i vodom 8. centar za obiteljske i dramske igre 9. centar za igre na otvorenom“ (2001: 110).

Dobro osmišljenim centrima aktivnosti potiče se samostalno uključivanje u aktivnosti i njihovo iniciranje, bez odgajateljevog stalnog direktnog poticanja djeteta. Osim motiviranja na aktivnosti centrima aktivnosti potiče se socijalizacija i suradnja među djecom te omogućuje djeci slobodno kretanje. Svrha centara aktivnosti je razvoj raznih kompetencija djece korištenjem materijala i sudjelovanjem u aktivnostima karakterističnim za centre aktivnosti sobe dnevnog boravka (Budisavljević, 2015). Svaki centar aktivnosti ima posebne karakteristike određene vrstom aktivnosti koje se u njemu odvijaju, vezane uz njegovu veličinu, materijale koji se u njemu koriste te položaj centra u sobi dnevnog boravka (Hansen i sur., 2001). Budisavljević (2015), također ističe da različiti centri imaju svrhu razvijanja različitih kompetencija djece zbog njihovih karakteristika te su ponuđeni poticaji u svakome centru karakteristični za taj centar.

Kod centra aktivnosti za građenje, bitna je njegova veličina, kako bi više djece istovremeno u njemu moglo stvarati razne tvorevine koje vrlo često zauzimaju velik dio prostora tog centra (Hansen i sur., 2001). U ovome centru ponuđeni poticaji mogu biti sve što podupire razvoj rane pismenosti i čitalačkih vještina, primjerice prepoznavanje simbola, glasovne analize, osmišljavanje priča itd. (Budisavljević, 2015).

Obiteljski i dramski centar aktivnosti se često postavljaju uz centar aktivnosti za građenje, zbog zajedničke karakteristike, a to je da su oba centra bučna i aktivna. Stavljanje ovih centara jedne uz druge je korisno jer djeca često tijekom igre koriste materijale iz oba centra npr. gradnja staja za igračke životinja, gradnja kuća za lutke i sl. vrste igara (Hansen i sur., 2001).

Materijali istraživačkog centra aktivnosti omogućuju djetetu istraživanje pojava i svojstva tog materijala npr. istraživanja mirisa, teksture, zvuka, težine i sl. karakteristike materijala (Budisavljević, 2015). Za istraživački centar aktivnosti preporučuje se smještaj pored prozora, zbog aktivnosti kao što su sadnja biljaka, za koju je potrebna prirodna svjetlost (Hansen i sur., 2001).

Hansen i sur. (2001), savjetuju da centar aktivnosti za početno čitanje i pisanje bude manji i intimniji te da sadržava jastuke, stolove i stolice za pisanje i crtanje, tepih te policu s knjigama.

Glazbeni centar je također jedan od češćih centara aktivnosti u sobi dnevnog boravka zbog svog utjecaja na cjelokupni no pogotovo na emocionalni razvoj djeteta. Glazbeni centar je bučan i aktivan, što se mora uzeti u obzir pri odlučivanju njegovog položaja u sobi dnevnog boravka. Materijali ponuđeni u glazbenom centru mogu biti već gotovi instrumenti ili instrumenti kojih su izradila djeca od raznih materijala poput boca, kutija, cijevi i sl. (Hansen i sur., 2001).

Likovni centar aktivnosti ili centar likovno-kreativnog izražavanja sadrži materijale kojima se djeca slobodno izražavaju na različite načine (Budisavljević, 2015). Položaj likovnog centra aktivnosti može biti određen i položajem umivaonika, zbog prirode likovnih aktivnosti tj. kako bi djeca lako došla do vode zbog potreba čišćenja kistova, stolova itd. Likovni centar aktivnosti trebao bi imati više stolova te biti prostraniji kako bi djeca imala mogućnost sudjelovanja u različitim likovnim aktivnostima istovremeno npr. dok jedno dijete koristi plastelin drugo može koristiti bojice i sl.. (Hansen i sur., 2001).

U matematičkom centru postavljeni su poticaji razvijaju vještine poput rješavanja problema, klasifikaciju, razumijevanje količine, pojma jednakosti i nejednakosti, razumijevanje prostornih odnosa i sl. vještina kojima se razvija matematička pismenost kod djece (Budisavljević, 2015). Centar za matematičke i manipulativne igre treba biti prostran i udaljen od bučnih i aktivnijih centara aktivnosti poput centra aktivnosti za građenje, obiteljskog i dramskog centra aktivnosti (Hansen i sur., 2001).

U sobi dnevnog boravka mogu se stvoriti i centri aktivnosti koji odražavaju interes djece u skupini npr. centar liječnika, senzorički centar i sl. (Budisavljević, 2015).

Centri aktivnosti odražavaju fleksibilnost unutarnjeg prostora vrtića. Pri osmišljavanju unutarnjeg prostora vrtića trebaju sudjelovati svi odgojno-obrazovni sudionici, što uključuje i djecu. Osmišljavanjem centra aktivnosti prema željama i potrebama djece pokazuje kakvo shvaćanje odgajatelj ima o djetetu.

3.2. Vanjski prostor vrtića

Iako djeca u vanjskom prostoru vrtića ne provode onoliko vremena koliko u sobi dnevnog boravka, vanjski prostor vrtića ima jednaku važnost kao i unutarnji prostor. Vanjskim prostorom vrtića utječe se na emocionalni, kognitivni, socijalni te pogotovo fizički razvoj, omogućavanjem slobodnijeg kretanja.

Današnjim stilom življenja nekoj djeci se onemogućava doticaj s prirodom. Zato se ističe važnost boravljenja u prirodi djeci kada se stvara vanjski prostor vrtića. Vanjskim prostorom djeluje se na sva područja dječjeg razvoja. Za dobrobit djece, važno je djecu prepustiti istraživanju svoje okoline, kako bi se osigurao aktivan proces učenja (Vukić, 2012).

Požgaj (2015), ističe da vanjski prostor vrtića ne služi samo zadovoljavanju dječje potrebe za kretanjem već je ključan za stvaranje odnosa i promjenu ponašanja djeteta prema svome neposrednom okruženju i prirodi. Osobno iskustvo i doživljaji vanjskog prostora omogućuju djetetu veću povezanost s prirodom i mogućnost stvaranja pozitivnih stavova prema okolišu.

Igra na otvorenom prostoru omogućava bolju usklađenost s tjelesnim potrebama. Prostor koji daje djeci priliku da upoznaju svoje tijelo, granice, mogućnosti i sposobnosti, je prostor u kojemu ima priliku za optimalan cjelokupni razvoj. Ako odgojno-obrazovna ustanova nema svoj vanjski prostor, poticajno vanjsko okruženje mogu biti parkovi, fontane, morska obala te ostala mjesta prirode u kojima djeca neposredno uče istraživanjem, otkrivanjem i eksperimentiranjem. Vanjskim prostorom promiče se još veća motivacija za stjecanjem praktičnih znanja (Vukić, 2012).

Vučemilović (2006), ističe važnost dobro promišljene arhitekture vanjskog prostora vrtića, kao i osiguravanje dovoljno velike površine koja omogućuje odvijanje odvojenih

igara i aktivnosti u isto vrijeme. Burić (2006), ističe da se, unatoč raznim prostornim standardima i preporukama o kvalitativnim normama koje nalažu koliko prostora mora biti po količini djece koja borave u vrtiću, mnogim vrtićima ne zadovoljavaju ti standardi.

Kao i u unutarnjem prostoru vrtića, tako neki vrtići imaju i podijeljen vanjski prostor vrtića na prostorne cjeline. Prema Požgaj (2015), vanjski prostor vrtića moguće je podijeliti na zone aktivnosti tj. različita područja vanjskog prostora u kojima djeca mogu birati vrste aktivnosti i igara u kojima žele sudjelovati, čime se djeci omogućuje samostalnost izbora prema interesu. Zone aktivnosti služe povezivanju sadržaja učenja u raznim područjima tj. ostvarenju relacijskog učenja, u kojemu su sadržaj i sudionici odgojno-obrazovne ustanove međusobno povezani. Ovakvom organizacijom vanjskog prostora, omogućuje se veća podrška učenju i veća mogućnost razumijevanja djetetovih interesa.

Uz osiguravanje dovoljno veliko prostora za zadovoljavanje potreba za kretanjem djece, bitna i je preglednost prostora kojom se omogućuje lakše praćenje djece. Različite vrste površina, kao i bogatstvo materijala i opreme, pridonose spontanom kreiranju igre i aktivnosti. Pri opremanju vanjskog prostora vrtića, uz raznolikost opreme, usredotočenost je prvenstveno na sigurnosti djece. Karakteristike sprava i opreme u vanjskom prostoru poput: postavljanja opreme na odgovarajuće mjesto u vanjskom prostoru vrtića, prilagođavanje visine opreme i omogućavanje mekih podloga, imaju funkciju sprječavanja mogućih ozljeda (Vučemilović, 2006).

4. IZRAŽAVANJE DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI LIKOVNIM SREDSTVIMA U VRTIĆU

Likovno stvaralaštvo je jedna od učestalijih aktivnosti u vrtiću kod djece rane i predškolske dobi zbog sposobnosti djelovanja na različite aspekte dječjeg razvoja te jer su djeca po prirodi kreativna i željna izražavanja.

Prema suvremenom shvaćanju djeteta kojim se osmišljava odgojno-obrazovni proces, „dijete je kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima“ (NK, 2014: 33). Dijete izražava i preobražava svoje ideje, doživljava i razumijevanje prenošenog znanja kroz ekspresivne modalitete poput grafičkih, verbalnih, likovnih, gestikulacijskih i ostalih vrsta simboličkog izražavanja.

Likovnim se stvaralaštvom u odgojno-obrazovnom sustavu nastoji poticati razvoj različitih sposobnosti kojima će se dijete pripremiti za život i njegovo djelovanje u društvu (Karlavaris, 1991).

Likovno izražavanje je aktivnost kojom se djeca rado bave iz različitih razloga. U ranoj i predškolskoj dobi djeci je likovno izražavanje oblik igre te način istraživanja svijeta oko sebe. Likovno izražavanje oblik je pokazivanja što zanima dijete te služi zadovoljavanju njegove potrebe za aktivnim usvajanjem znanja. Tijekom aktivnosti izražavanja i stvaranja kod djeteta se stvara osjećaj zadovoljstva jer su za njega zanimljivije one aktivnosti kojima se uključuje spoznavanje doživljajem i akcijom (Grgurić i Jakubin, 1996).

4.1. Likovno izražavanje u različitim likovnim područjima

Djeci se u vrtiću omogućuje izražavanje na različite načine. Likovnim izražavanjem obuhvaćaju se različita likovna područja kojima dijete razvija različite sposobnosti i vještine. Izražavanje u različitim likovnim područjima ima značajan utjecaj na cjelokupni razvoj djeteta, uključujući emocionalni, kognitivni, socijalni i motorički razvoj. Pružanjem prilika za različite likovne aktivnosti potiče se cjelokupan razvoj djeteta.

Pojmom likovne tehnike podrazumijeva se materijal i likovni instrumentarij kojim se oživotvori likovna ideja tj. za ostvarenje likovnog djela koriste se željene likovne tehnike za koje se koriste likovnotehnička sredstva (Jakubin, 1999).

U radu s djecom rane i predškolske dobi biranje materijala ima određene postupke. Zahtjevi koje materijali moraju zadovoljiti kako bi se mogli koristiti u radu sa djecom odnose se na jednostavnost i primjerenost njihova korištenja tj. da budu laki za korištenje. Pri korištenju zahtjevnijih materijala bitna je pozornost odgojitelja npr. pri korištenju škara, tijekom tehnika otiskivanja i sl. Materijali kojima se može narušiti sigurnost djece se ne koriste. U radu s bojama, glinom i sl. materijalima treba brinuti o zaštiti odjeće i namještaja. Pedagoška vrijednost je također jedan od zahtjeva biranja materijala tj. poticanje razvoja fine motorike i slobodnog likovnog izraza i odgovarajuća tema, čimbenici su kojima se određuje primjerenost materijala (Herceg i sur. 2010).

4.1.1. Crtačke tehnike

U crtačke tehnike spadaju mokre tj. one u kojima se koriste flomaster i svi oblici tehnika rada tušem te suhe crtačke tehnike tj. one u kojima se koristi kemijska olovka, ugljen, olovka i kreda (Jakubin, 1999).

4.1.2. Slikarske tehnike

Slikarske se tehnike, kao i crtačke tehnike dijele na mokre i suhe no mogu se dijeliti i na one u kojima se boja mora vezati s drugim sredstvima te na one u kojima je boja već u različitom materijalu. U slikarske tehnike ubrajaju se: batik, pastel, akvarel, tapiserija, kolaž, vitraj, ulje, freska, mozaik, gvaš i tempera (Jakubin 1999).

4.1.3. Grafičke tehnike

Grafičke tehnike su one kojima se koriste već obrađene ploče za otiskivanje i umnožavanje crteža. Dijele se na tehnike dubokog tiska, u koje se ubrajaju suhu iglu,

bakropis, bakrorez, akvatintu i mezotintu te tehnike visokog tiska u koje se ubrajaju: linorez, kartonski tisak, gipsorez i drvorez (Jakubin, 1999).

4.1.4. Tehnike modeliranja i tehnike građenja

Tehnike građenja koje se u odgojno-obrazovnom procesu koriste su: papir, karton, drvo, žica i ostali neoblikovani materijali. U tehnikama modeliranja koriste se papir, glina, plastelin i sl. (Jakubin, 1999).

4.1.5. Primijenjena umjetnost

U području primijenjene umjetnosti u odgojno-obrazovnom radu kao likovna sredstva najčešće se koriste keramika, slikanje na svili, različiti materijali za izradu lutaka, tkanje i sl. (Balić-Šimrak, 2010).

Produkti primijenjene umjetnosti odnose se na predmete koji nisu umjetničke tvorbe ali zadovoljavaju estetske kriterije npr. posuđe, odjeća, oružje, oruđe i sl. tvorevine koje imaju funkcionalnu vrijednost i estetsku vrijednost (Karaman, 2005).

4.1.6. Dizajn

Pojam dizajn se može odnositi na planiranje izrade nekog umjetničkog djela no može značiti i estetsko oblikovanje nekog predmeta tj. uređenje njegovog oblika (Karaman, 2005). Dizajn se može postići većinom materijala, budući da je jedan od osnovnih sastavnica proizvodnje (Herceg i sur., 2010).

Dizajn se u predškolskom djecom koristi u izradi čestitki, oblikovanju plakata, izradi pozivnica i sl. (Balić-Šimrak, 2010).

4.1.7. Mediji

Mediji kao sredstva i pomagala u likovnom stvaralaštvu djece dijele se na produktivne medije i reproduktivne medije. Produktivni mediji su osnovna sredstva kojima nastaju likovna djela djece te mogu biti oni koji su namijenjeni za likovni rad s djecom rane i predškolske dobi te različita improvizirana pomagala, otpadni predmeti, predmeti nađeni u prirodi i sl. predmeti. Reproductivni mediji su sva sredstva i pomagala koja imaju funkciju prenošenja znanja korisnih za likovno stvaralaštvo npr. fotografije, plakati i sl. mediji koji se koriste za demonstraciju (Herceg i sur., 2010).

Suvremenim vizualnim medijima prenosi se vizualna informacija te se njima ostvaruje oblik komuniciranja. Računalo, fotografija, mobilni telefoni i ostali oblici vizualnih medija mogu imati svrhu dokumentiranja i svrhu prenošenja umjetničke poruke (Karaman, 2005).

4.2. Važnost likovnog izražavanja djece rane i predškolske dobi

Postojanje umjetnosti istodobno je kao i postojanje ljudskog društva te se ona usporedno razvija s društvom. Likovno stvaralaštvo urođeno je u svakom čovjeku i njime se zadovoljava težnja za stvaranjem i estetikom. (Karlavaris, 1991).

Likovnim stvaralaštvom doprinosi se tjelesnom, psihomotornom i zdravstvenom razvoju, socio-emocionalnom razvoju, spoznajnom razvoju i komunikacijskom razvoju (Herceg i sur., 2010).

Korištenjem izražajnih sredstva olakšava se komunikacija između djece i njihovih odgojitelja i vršnjaka te se potiče razvoj novih spoznaja, njihovog razumijevanja i razvoj kreativnosti (NK, 2014).

Kreativnost je jedna od vrijednosti kojom se ostvaruju ciljevi odgojno-obrazovnog rada. Ona predstavlja temelj kojim dijete razvija sposobnosti inicijativnosti i inovativnosti. Tim sposobnostima omogućavaju iniciranje, oblikovanje i prepoznavanje različitih aktivnosti izražavanja i stvaralaštva. Kreativnošću dijete rješava probleme osmišljavanjem originalnih pristupa njihovog rješavanja. Razvoj divergentnog mišljenja kod djeteta se nastoji poticati u svim vrstama aktivnosti tijekom odgojno-obrazovnog procesa.

Prepoznavanjem važnosti kreativnosti u vrtiću osigurava se djetetovo izražavanje ideja, doživljaja i načina razumijevanja (NK, 2014).

Karlavaris (1991), ističe da se procesom likovnog stvaralaštva ostvaruje mnoštvo likovno-estetskih vrijednosti kojima se pridonosi osjećaju bliskosti s drugima jer se likovnim izražavanjem stvara oblik komunikacije. Likovnim jezikom izražava se doživljavanje svijeta tj. umjetnošću se prenosi poruka o osjećajima, interesima, stavovima, potrebama i željama pojedinca. Čovjek likovno-stvaralačkim procesom usvaja nova znanja, istražuje materijale i načine stvaranja i procjenjuje svoj rad, čime takva vrsta izražavanja dobiva funkciju učenja.

Likovnim izražavanjem dijete otkriva ljepotu svoje okoline i upoznaje različita svojstva materijala koji se u okolini nalaze. Ako se čovjeku u djetinjstvu uskrati doživljavanje svoje okoline, u kasnijem se životu neće stvoriti osjećaj zadovoljstva i postignuća (Grgurić i Jakubin, 1996).

Pospremanje, pripremanje i samostalno korištenje likovnih sredstava razvija samostalnost u igri, odlučivanje i planiranje. Razvoj emocionalnih kompetencija likovnim izražavanjem, ostvaruje se pozitivnim emocijama koje nastaju tijekom aktivnosti tj. osjećajem sigurnosti, pripadanja i osjećaja prihvaćenosti. Razvoj socijalnih kompetencija ostvaruje se interakcijama s drugom djecom tijekom likovnog stvaralaštva (Herceg i sur., 2010).

Odgojna funkcija koja se likovnim izražavanjem postiže je emancipacija ličnosti te razvoj djeteta u stvaralačku, svestranu, prilagodljivu i zadovoljnu osobu koja je u stanju razumjeti različite informacije i upravljati istima. Likovno izražavanje ima utjecaj na usvajanje vrijednosti estetskog, moralnog, intelektualnog i radnog odgoja. Pružanjem različitih sadržaja za likovno stvaralaštvo razvija se kritičko mišljenje jer dijete njihovim promatranjem upoznaje svijet oko sebe te se time utječe na intelektualni odgoj. Likovno stvaralaštvo je radni proces kojim se postiže radni odgoj. Tijekom likovnog stvaralaštva potiče se odgovornost, upornost, suradnja, poštivanje drugih i pomaganje drugima te se time pridonosi moralnom odgoju (Karlavaris, 1991).

Tjelesni, psihomotorni i zdravstveni razvoj se ostvaruje razvojem sposobnosti koordinacije i preciznosti pokreta uporabom različitih materijala npr. tijekom

izrezivanja papira škarama, povlačenjem crta različitih oblika, modeliranjem različitih materijala, pravilnim sjedenjem i sl.. Zdravstvene potrebe zadovoljavaju se korištenjem sigurnih materijala i tehnika. Multisenzorne aktivnosti razvijaju senzibilnost osjeta i stvaranje senzorne integracije (Herceg i sur., 2010).

Postoje mnogobrojne prednosti likovnog izražavanja za dijete rane i predškolske dobi. Likovnim stvaralaštvom djeca rane i predškolske dobi dobivaju osjećaj postignuća te se time jača njihovo samopouzdanje. Davanjem pozitivnih povratnih informacija također se potiče razvoj samopouzdanja te korištenje likovnih aktivnosti kao sredstva izražavanja svojih emocija

4.3. Poticanje prirodne kreativnosti djeteta u vrtiću

U prošlosti se vjerovalo da je kreativnost urođena sposobnost koju imaju samo talentirani pojedinci, takvo se shvaćanje kreativnosti napustilo te se sad kreativnost smatra kao skup sposobnosti koje se mogu usvojiti iskustvom i koje je za njihov razvoj bitno poticajno okruženje (Grgurić i Jakubin, 1996).

Vrtić postaje poticajno okruženje za stvaranje i izražavanje ako se u njemu omogućava korištenje različitih oblika simboličkog izražavanja i izražajnih medija, potiče stvaralačko izražavanje različitim likovnim područjima, potiče promišljanje, uočavanje detalja, nove perspektive i iniciraju aktivnosti stvaralaštva. Tijekom stvaranja pažnja nije samo na rezultatu već i na njegovom procesu te se u njemu ne oslanja na uvježbavanje i ponavljanje (NK, 2014).

Grgurić i Jakubin (1996), ističu da se razvoj kreativnosti u odgojno-obrazovnom radu može potaknuti poticanjem samostalnosti stvaranja ideja, komuniciranjem o idejama te poštivanjem ideja prihvaćanjem i cijenjenjem, usmjeravanjem i korištenjem alternativnih pitanja, osiguravanjem različitih načina obrade iste teme, poticanjem originalnosti tijekom procesa likovnog izražavanja, dostupnošću materijala i posjetom muzeja, galerija i sl.

Motiviranje djeteta za likovno stvaralaštvo u vrtiću ovisi o uvjerenju odgojitelja. Motiviranje započinje komunikacijom odgojitelja i djeteta kojom se pobuđuju osjećaji

djece i stvaraju ideje za njihovo stvaralaštvo. Aktivnosti u kojima dijete sudjeluje zbog unutarnje potrebe su djelotvornije od aktivnosti koje su prisiljene jer se njima može postići puni potencijal djeteta (Herceg i sur., 2010).

Prema Belamarić (1987), likovno izražavanje djece rane i predškolske dobi je impuls izražavanja kreativnosti. Tijekom procesa likovnog izražavanja djetetu se pruža sloboda te se potiče spontanost. Sloboda koja se djetetu daje ne znači ne usmjeravati dijete, već se odnosi na stvaranje oslobođeno utjecaja izvana, kojim se narušava njegova djetetova kreativnosti.

Tijekom procesa likovnog stvaralaštva trebaju se uvažavati razvojne mogućnosti svakog djeteta te uvažavati prirodalikovnog izražavanja tj. da se na različite načine može riješiti neki problem te da svako dijete ima svoj način njegova rješavanja. Treba se poštivati individualnost djeteta tolerancijom prema shvaćanju i načinu izražavanja (Karlavaris 1991).

Stvaranje likovnog djela ovisi o emocionalnim procesima, sposobnostima opažanja, motoričkim sposobnostima i intelektualnim sposobnostima. Odgojitelj treba poticati razvoj tih sposobnosti jer njihov razvoj utječe na sposobnost likovnog stvaralaštva (Herceg i sur., 2010).

Kao poticaj za kreativno izražavanje u vrtiću se najčešće koristi razgovor o nečemu što je dijete zamislilo npr. tijekom pričanja priče ili razgovora o nečemu doživljenome. Ako se djeci ponudi model koji služi da ga djeca slijede tijekom kreativnog izražavanja, veće su mogućnosti da djeca ne izraze ono što stvarno osjećaju i budu kreativna jer kopiraju ponuđeni model. Korištenje nevizualnih poticaja potiče dijete na izražavanje kreativnosti i pruža mogućnost izražavanja sebe i svojih osjećaja (Bilić, Balić-Šimrak i Kiseljak, 2012).

Svako je dijete kreativno. U vrtiću bi odgojitelji trebali poticati likovno izražavanje djeteta jer je ono zaslužno za razvoj vještina koje će mu koristiti tijekom cijelog života, primjerice stvaranje različitih i novih rješenja nekog problema.

4.4. Tumačenje likovne poruke u dječjem stvaralaštvu

Može se mnogo otkriti o djetetu promatranjem njegovog likovnog stvaralaštva. Likovnim aktivnostima dijete izražava svoje stavove o svijetu, prikazuje svoja iskustva i osjećaje. Jedna od zadaća odgojitelja je upoznati djetetove interese, želje, stavove itd., stoga je dječje likovno stvaralaštvo za odgojitelje od velike važnosti.

Uvid u prirodu dječjeg izraza dobiva se promatranjem djece tijekom likovne aktivnosti i analizom nastalog djela. Iz promatranja može se uvidjeti pristup likovnom izražavanju, interes za manipuliranje likovnim sredstvima ili interes za vizualni aspekt stvaranja likovnog djela te značenje djela djetetu tj. što predstavljaju simboli likovnog djela za dijete (Grgurić i Jakubin, 1996).

Likovni radovi djece prikazuju svjesna i nesvjesna značenja kojima se otkrivaju osjećaji djeteta prema svijetu koje ga okružuje i samome sebi. Djeca likovnim stvaralaštvom mogu izraziti doživljaje koje neznaju izraziti svojim riječima (Bilić, Balić-Šimrak i Kiseljak, 2012).

Herceg i sur. (2010), ističu da se svako djelo tumači na svoj način jer je svako djelo posebno i različito u nečemu od drugih djela. Likovnu poruku je teško protumačiti jer je doživljaj likovnog djela subjektivan jer se estetska poruka može shvatiti na različite načine.

Grgurić i Jakubin (1996), ističu da se pri tumačenju likovnog izraza trebaju uzeti u obzir razvojne mogućnosti djeteta, kako tumačenje ne bi bilo pogrešno. Čimbenici poput motoričke i percepcijske zrelosti djeteta mogu utjecati na vizualnu reprezentaciju, dok kognitivna nezrelost djetetu onemogućuje potpunu spoznaju nekog promatranog objekta.

5. SLIKOVNICA OBLIKOVANA OČIMA DJECE: ŠTO MI SE U VRTIĆU SVIĐA? – METODOLOGIJA

Provedba istraživanja uključuje pretraživanje literature i analizu fotografija kao sredstva dokumentiranja i izražavanja privrženosti djece raznim karakteristikama vrtića.

U teorijskom dijelu rada spominje se utjecaj fizičkog okruženja i socijalnih odnosa između sudionika vrtića na ponašanje i emocionalno doživljavanje djeteta rane i predškolske dobi te izražavanje djece rane i predškolske dobi u raznim likovnim područjima.

5.1. Svrha i cilj istraživanja

Svrha istraživanja je uočiti kakav je dječji doživljaj vrtića u kojemu ona borave. Osnovni cilj istraživanja je dobivanje uvida u emocionalnu privrženost djeteta različitim karakteristikama vrtića.

5.2. Zadatci istraživanja

Osnovni zadatak ovog istraživanja je analiza fotografija korištenih kao sredstvo izražavanja dječjih preferencija različitih aktivnosti, vrijednosti i potreba.

5.3. Istraživačka pitanja

1. Istraživačko pitanje: Da li djeca rane i predškolske dobi izražavaju potrebe, vrijednosti i privrženost raznim aktivnostima?
2. Istraživačko pitanje: Da li djeca rane i predškolske dobi mogu koristiti fotografiju kao sredstvo izražavanja potreba, vrijednosti i privrženosti?

5.4. Hipoteze

Hipoteza 1: Djeca rane i predškolske dobi izražavaju potrebe, vrijednosti, doživljaje i privrženost raznim aktivnostima.

Hipoteza 2: Djeca rane i predškolske dobi mogu koristiti fotografiju kao sredstvo izražavanja potreba, vrijednosti, doživljaja i privrženosti raznim aktivnostima.

5.5. Istraživačke metode

Korištene istraživačke metode su: dokumentiranje, prikupljanje i analiziranje dječjih fotografija.

5.6. Mjerni instrumenti

Mjerni instrument su fotografije koje su fotografirala djeca.

5.7. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno s 18-ero djece u dobi od 3.5 do 6 godina. Djeca pripadaju mješovitoj odgojno-obrazovnoj skupini Dječjeg vrtića Sušak, Podcentru predškolskog odgoja Galeb.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno s jednom mješovitom odgojno-obrazovnom skupinom Dječjeg vrtića Sušak, Podcentra predškolskog odgoja Galeb, početkom svibnja 2024. godine u Rijeci. Sudjelovalo je 19-ero od ukupno 20-ero djece ove skupine. Rezultati istraživanja dokumentirani su fotografijama te su oblikovani u slikovnici kao umjetničkom produktu. Fotografije su fotografirala djeca uz prethodno pokazivanje pravilnog korištenja mobilnog uređaja za svrhu fotografiranja. Djeci se je objasnilo da je predmet fotografiranja ono što im se u vrtiću sviđa.

Rezultatima istraživanja pokazuje se da djeca izražavaju svoje potrebe, vrijednosti i preferencije u raznim aktivnostima te da se fotografija može koristiti u radu s djecom rane i predškolske dobi kao sredstvo izražavanja doživljaja raznih karakteristika vrtića.

Analiza fotografija provedena je uz pomoć dječjeg usmenog objašnjavanja značaja fotografije te promatranjem djece u skupini. Tekst slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa?“ je također nastao nakon razgovora s djecom o fotografijama.

6.1. Fotografije prikazane u slikovnici „Što mi se u vrtiću sviđa?“

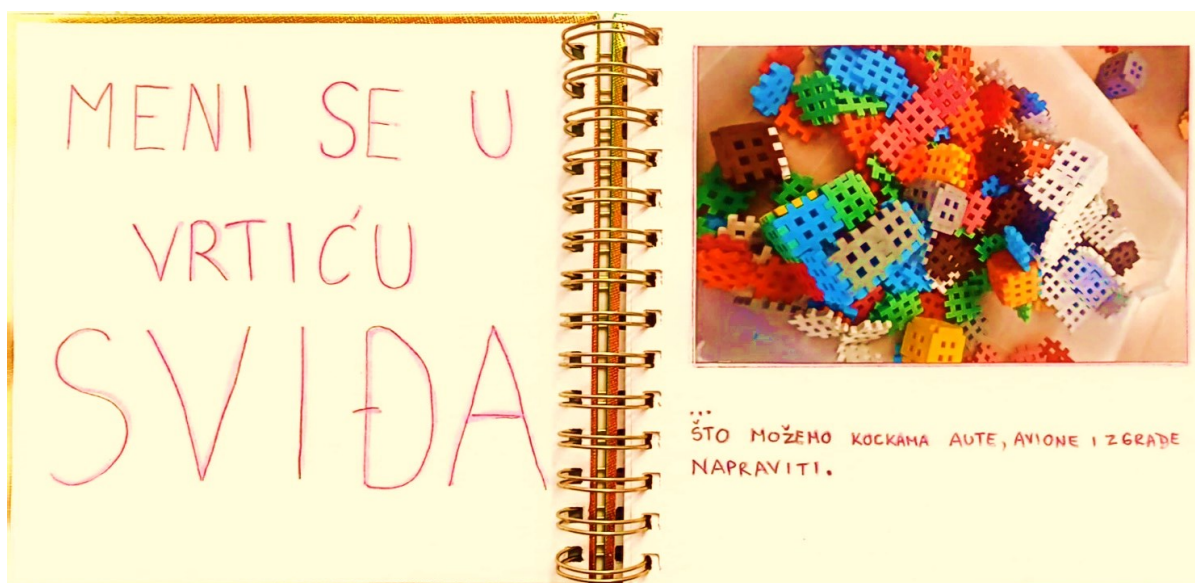
Slika 1: Naslovna stranica slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Jan (5 godina).

Na naslovnoj stranici slikovnice „ŠTO MI SE U VRTIĆU SVIĐA“, prikazana je fotografija ulaza u vrtić i dio dvorišta vrtića. Na pitanje: što ti se u vrtiću sviđa?, dječak je zamišljeno stao i rekao da mu se sviđa sve. Fotografija je produkt dječakovog razmišljanja kako prikazati da mu se sviđa cijeli vrtić.

Slika 2: Stranice slikovnice 1 i 2 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Robert (6 godina),

Na pitanje: što ti se u vrtiću sviđa?, dječak je uslikao kocke za slaganje koje su prikazane na drugoj stranici slikovnice. Tekst: „MENI SE U VRTIĆU SVIĐA... ŠTO MOŽEMO KOCKAMA AUTE, AVIONE I ZGRADE NAPRAVITI.“, osmišljen je prema dječakovom opisu fotografije. Dječak je nakon fotografiranja objasnio da jako voli aktivnost slaganja kocaka jer od njih može izgraditi sve što zamisli te je istaknuo da mu je najdraže graditi aute, zgrade, brodove, avione i sl.

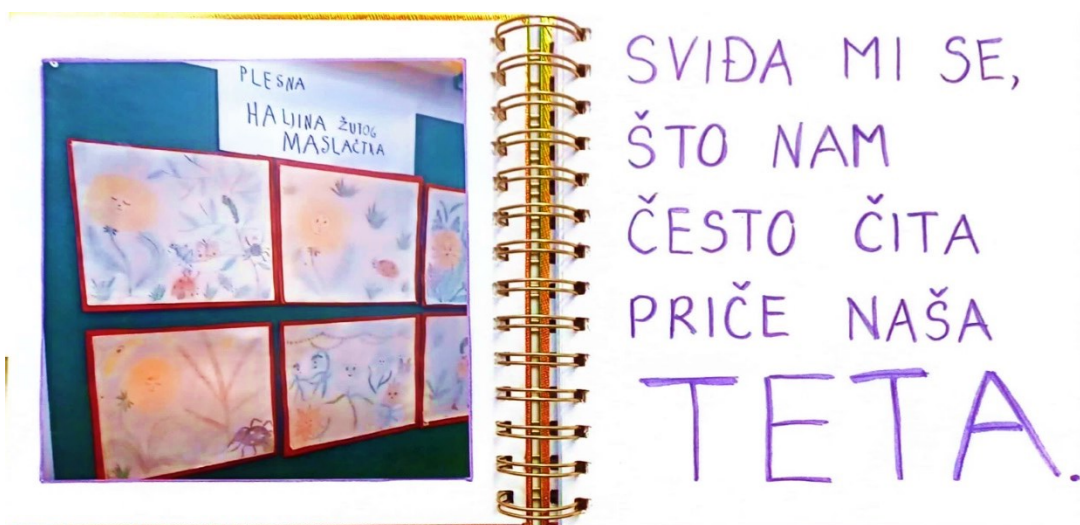
Slika 3: Stranice 3 i 4 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Vivien (4 godine),

Slika na četvrtoj stranici slikovnice prikazuje tortu koja se koristi tijekom proslave rođendana u odgojno-obrazovnoj skupini. Kada sam upitala djevojčicu zašto je uslikala tortu, odgovorila je da joj se sviđa slavljenje rođendana jer su tada svi sretni. Tekst koji je namijenjen za ovu fotografiju glasi: „MENI, ŠTO ROĐENDANE MOŽEMO SVI ZAJEDNO PROSLAVITI“. Torta se nalazi u obiteljskom centru aktivnosti sobe dnevnog boravka odgojno-obrazovne skupine te se rado koristi kao predmet igre.

Slika 4: Stranice 5 i 6 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Mia (6 godina),

Fotografija na petoj stranici slikovnice prikazuje naslikanu priču imena „Plesna haljina žutog maslačka“. Djevojčica je prije fotografiranja izjasnila da je odgojiteljica čitala istu priču te da su nakon čitanja, na zid postavili slike koje prikazuju događaje iz priče. Tekst „SVIĐA MI SE ŠTO NAM ČESTO ČITA PRIČE NAŠA TETA.“, nastao je prema značaju fotografije za djevojčicu jer se djevojčici sviđa čitanje priča prije spavanja.

Slika 5: Stranice 7 i 8 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Sara (4 godine),

Djevojčici Sari se u vrtiću sviđa hodnik, prikazan na stranici sedam slikovnice. Hodnik je mjesto u koje djeca ove odgojno-obrazovne skupine rado provode svoje vrijeme, što je primijećeno tijekom njezina boravka u vrtiću. Značaj hodnika za djevojčicu je da se u njemu može osamiti i tu dočekuje svoje roditelje te je prema tome osmišljen i tekst: „I DA MOGU OTIĆI U HODNIK DA ME NITKO NE OMETA!“.

Slika 6: Stranice 9 i 10 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Fran (5 godina), Vita (4 godine), Vita (6 godina), Vito (6 godina), Jan (5 godina).

Na devetoj stranici slikovnice prikazane su dvije fotografije. Prvu fotografiju uslikao je dječak Fran, na fotografiji su prikazane njegove najdraže plišane igračke. Djevojčica Vita (4 godine) je također fotografirala svoju najdražu plišanu igračku kao odgovor na pitanje: „Što ti se u vrtiću sviđa?“. Na desetoj stranici nalaze se tri fotografije. Prva fotografija pripada djevojčici Viti (6 godina) koja je prije fotografiranja izrazila da joj se sviđaju igračke u obiteljskom centru aktivnosti te je za predmet fotografiranja iskoristila igračku mobilnog uređaja koja se tamo nalazi. Dječak Jan je fotografirao igračku garaže za aute, za koju je naglasio da se njom svakodnevno igra. Dječak Vito fotografirao je nogometne sličice jer se dječaku sviđaju svi predmeti i aktivnosti vezane za sport u vrtiću. Tekst: „SVIDAJU NAM SE IGRAČKE RAZNE, S NJIMA NIKADA NISU RUKU PRAZNE.“, koji se nalazi na devetoj stranici slikovnice, osmišljen je prema ovim fotografijama koje pokazuju privrženost djece raznim predmetima za igru.

Slika 7: Stranice 11 i 12 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Tonči (5 godina)

Dječak je fotografirao stol u likovnom centru aktivnosti tijekom aktivnosti crtanja i izrađivanja različitih tvorevina od papira poput aviona i sl.. Dječak je cijeli moj boravak u skupini proveo slikajući te mu nije trebalo dugo razmisliti što će mu biti predmet fotografiranja. Tekst vezan za ovu fotografiju je: „ MENI SE U VRTIĆU SVIĐA NAJVIŠE, KADA SE CRTA I PIŠE“.

Slika 8: Stranice 13 i 14 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Mia (6 godina) i Ani (6 godina).

„SVIĐA MI SE ŠTO U SOBU MOŽEMO UKRASE RAZNE STAVITI!“ je tekst koji odražava riječi djevojčice kao odgovor što joj se sviđa u vrtiću. Djevojčica je izrekla da joj se sviđa koliko je lijepa njihova soba dnevnog boravka i ukrasi koji se nalaze u njoj. Djevojčica se izrazila fotografiranjem cvjetova napravljenih od papira, drvenih štapića i kartona koji služe kao ukras u likovnom centru aktivnosti.

Tekst „A MENI, ŠTO SE KAO I KOD KUĆE KUHANJEM MOGU BAVITI.“, na stranici 14-oj stranici slikovnice, namijenjen je fotografiji koja prikazuje obojene drvene štapiće. Drveni štapići predstavljaju kuhinjski pribor te se koriste tijekom igre kuhanja u obiteljskom centru aktivnosti. Za djevojčicu fotografija predstavlja aktivnost kojom se rado bavi kod kuće budući da je tijekom fotografiranja nabrajala jela koja pomaže kuhati s majkom te je aktivnost kuhanja svrstala pod najdražu aktivnosti.

Slika 9: Stranice 15 i 16 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Ivan (6 godina), Ela (3, 5 godine), Sara (4 godine)

Na prvoj prikazanoj stranici nalazi se fotografija dječaka Ivana. Fotografija prikazuje lopte korištene u dvorani vrtića. Fotografija djevojčice Ele prikazuje strunjače koje se također nalaze i koriste u dvorani. Sara je fotografirala kutiju u kojoj se nalaze razni sportski rekviziti. Ova odgojno-obrazovna radi po kraćem sportskom programu „igrom

do sporta“ te je na moje pitanje što im se sviđa u vrtiću, velik broj djece uslikao dvoranu i sportske rekvizite koji se nalaze u njoj. Tekst osmišljen za fotografiju na prijašnjoj slici te ove dvije fotografije je: „I KADA DRUGI SPAVAJU, U DVORANI SE MOŽEMO ZABAVITI“, razlogom da je dječak Ivan izjavio da mu se u vrtiću sviđa dvorana, jer dok druga djeca spavaju, on koji je predškolarac može otići u dvoranu i biti glasan koliko želi.

Slika 10: Stranice 17 i 18 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Mateo (6 godina) i Petar (6 godina)

Tekst „MENI SE SVIĐA SVE! OD GRAĐENJA I CRTANJA PA DO SKAKANJA I TRČANJA“ odnosi se na ove i sljedeće dvije fotografije. Dječaku Mateu se sviđa centar građenja i konstruiranja te je to prikazao fotografiranjem sagrađenog kamiona, izgrađenog od kocaka koje se nalaze u tom centru. Dječak Petar, koji je cijeli moj boravak u skupini proveo crtajući u likovnom centru aktivnosti, fotografirao je stol toga centra. Dječak je spomenuo da mu je slikanje najdraža aktivnost te da često provodi vrijeme u likovnom centru.

Slika 11: Stranice 19 i 20 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Vito (6 godina) i Vivien (3, 5 godine)

Vito i Vivien su uz prijašnje fotografije, uslikali i dijelove dvorane kao dio vrtića koji se njima sviđa. Nakon fotografiranja su rado razgovarali o dvorani, kineziološkim igrama i ostalim aktivnostima koje se u njoj provode. Tekst na ovim stranicama slikovnice je nastavak prijašnjih stranica.

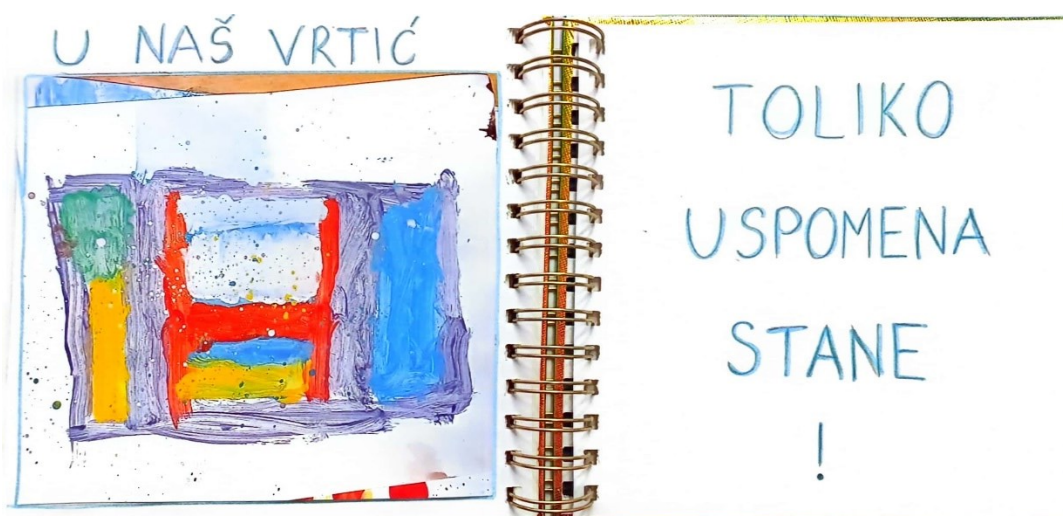
Slika 12: Stranice 21 i 22 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa“

Rino (6 godina) i Robert (6 godina)

Dječak Rino fotografirao je dvorište vrtića na prvoj prikazanoj fotografiji. Dvorište je za dječaka mjesto gdje može trčati i igrati se s prijateljima. Dječak Robert je fotografirao dvoranu razlogom da se njemu u vrtiću sviđaju aktivnosti i igre tijekom provođenja sportskih aktivnosti.

Slika 13: Stranice 23 i 24 slikovnice „Što mi se u vrtiću sviđa?“

Mia (6 godina)

Djevojčica Mia je nakon fotografiranja plakata i likovnih uradaka koji služe ukrašavanju sobe dnevnog boravka skupine, htjela fotografirati i svoj prijašnje stvoren likovni uradak na kojemu je naslikala zgradu vrtića. Tijekom fotografiranja je prvo izjavila da voli crtanje i slikanje, a zatim da joj se sviđa sve u vrtiću. Prema izjavi djevojčice je nastao i tekst 21 i 22 te 23 i 24 stranice slikovnice: „OD DVORIŠTA DO SOBE, HODNIKA I DVORANE, U NAŠ VRTIĆ TOLIKO USPOMENA STANE!“

7. ZAKLJUČAK

Socijalne interakcije između djece, odgojitelja i svih ostalih pripadnika odgojno-obrazovne ustanove imaju velik utjecaj na ponašanje djece i emocionalno doživljavanje njihovih iskustava. Okruženje vrtića potiče ostvarenje optimalne emocionalne i sveopće dobrobiti djeteta, stoga je promišljanje o organizaciji tog okruženja izuzetno bitno. Uloga odgojitelja i ostalih odraslih osoba u vrtiću ključna je za stvaranje pozitivnog, poticajnog i sigurnog okruženja u kojem se dijete osjeća prihvaćeno i voljeno.

Likovnim stvaralaštvom djece omogućuje se izražavanje njihovih ideja, doživljaja i spoznaja. Promatranjem likovnog stvaralaštva djece, odrasli mogu bolje razumjeti djecu, njihove potrebe, želje, preferencije, sposobnosti i vještine. Omogućavanje likovnog izražavanja u različitim likovnim područjima potiče cjelokupni razvoj djeteta, uključujući kognitivni, emocionalni, socijalni i motorički razvoj. Važno je napomenuti da likovno izražavanje djece nije samo sredstvo za razvijanje kreativnosti, već i alat za komunikaciju i izražavanje emocija. Djeca često crtežom, slikom i drugim likovnim produktom komuniciraju ono što možda ne mogu izraziti riječima. Stoga je bitno da odgojitelji i roditelji usmjere pozornost dječjim likovnim radovima te da ih potiču na izražavanje različitim umjetničkim medijima.

Djeca su dobila zadatak samostalno fotografirati što im se u vrtiću sviđa. Provedenim istraživanjem pokazano je da djeca imaju različite preferencije u vezi s karakteristikama vrtića te da su sposobna izraziti svoje doživljaje vrtića fotografijom. Analizom dječjih fotografija uočene su sličnosti i različitosti u njihovim vrijednostima, stavovima i preferencijama različitih značajki vrtićkog okruženja. Fotografija kao sredstvo izražavanja pokazala se izuzetno korisnom u razumijevanju dječjih doživljaja i preferencija, čime se dodatno potvrđuje važnost kreativnih aktivnosti u vrtićkom okruženju.

Dječje fotografije i usmena objašnjenja koja su prikupljena tijekom istraživanja korišteni su za izradu slikovnice koja reflektira dječje preferencije u vrtiću. Ovime je pokazano da se fotografija može koristiti kao moćan alat za dokumentiranje i razumijevanje dječjih doživljaja vrtića, pružajući pritom dublji uvid u dječje potrebe i interese. Također, istraživanjem je potvrđena važnost za kontinuiranim promišljanjem i prilagođavanjem

vrtićkog okruženja kako bi se osiguralo da ono zadovoljava potrebe svih djece. To uključuje ne samo fizički prostor i materijale dostupne djeci, već i način na koji odgojitelji interagiraju s djecom i podržavaju njihovo izražavanje. Ovakvim pristupima moguće je osigurati da vrtić bude mjesto koje djeca vole i u kojem se potiče njihov optimalni razvoj.

8. LITERATURA

1. Adzibaba-Gajanovic, N. (1982). *Psihički razvoj djeteta i vaspitanje*. Sarajevno: Svjetlost.
2. Balić-Šimrak, A. (2010). *Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 30. 04. 2024. sa <https://hrcak.srce.hr/file/184161>
3. Belamarić, D. (1987), Likovno stvaralaštvo djeteta. U L. Kroflin, D. Nola, A. Posilović i R. Supek (ur.), *Dijete i kreativnosti* (113-160). Zagreb: Globus.
4. Bilić, V., Balić Šimrak, A. i Kiseljak, V. (2012). *Nevizualni poticaji za dječje likovno izražavanje i razvoj emocionalne pismenosti. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 26.05. 2024., sa <https://hrcak.srce.hr/123991>
5. Budisavljević, T. (2015). *Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 29. 05. 2024., s <https://hrcak.srce.hr/file/254935>
6. Burić, H. (2006). *Prostor iz perspektive vrtića. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 27. 05. 2024., s <https://hrcak.srce.hr/file/262082>
7. Burić, H. (2006). *Zajedničke dimenzije: europski utjecaji pri određivanju standarda. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 27. 05. 2024., s <https://hrcak.srce.hr/file/262076>
8. Dobud, A. D. (2005). *Malo dijete-veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
9. Grgurić, N., i Jakubin, M. (1996). *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik*. Zagreb: Educa.
10. Hansen, A. H., Kaufman, R. K., Walsh, K.B. (2001). *Kurikulum za vrtiće: Razvojno-primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak.
11. Herceg, L., Rončević, A. i Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dob*. Zagreb: Alfa
12. Jakubin, M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi*. Zagreb: Educa
13. Karaman, A. (2005). *Osnovni elementi, oblici i vrste likovnog govora*. Zagreb: Školska knjiga

14. Karlavaris, B. (1991). *Metodika likovnog odgoja 2*. Rijeka: Hofbauer
15. Kunac, S. (2015). *Kreativnost i pedagogija. Napredak*. Pribavljeno 25. 04. 2024. sa <https://hrcak.srce.hr/file/245265>
16. Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta-Kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja; priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Školske novine
17. Malnar, A., Punčikar, S., Štefanec, A. i Vujičić, L. (2012). *Poticajno okruženje: izazov za suradnju i istraživanje djece i odraslih. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 18. 04. 2024. ,sa <https://hrcak.srce.hr/123762>
18. Miljak, A. (1996), *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Zagreb: Persona
19. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*.
20. Mlinarević, V. (2004). *Vrtičko okruženje usmjereno na dijete. Život i škola*. Pribavljeno 15. 04. 2024., sa https://www.bib.irb.hr:8443/183458/download/183458.Vrtino_okruzenje_usmjereno_na_dijete.pdf
21. Požgaj, Ž. (2015). *Suživot unutarnjeg i vanjskog prostora. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 27.05. 2024, s <https://hrcak.srce.hr/169972>
22. Salovey, P., & Sluyter, D. J. (1999). *Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija: pedagoške implikacije*. Zagreb: Educa.
23. Selimović, H., & Karić, E. (2011). *Učenje djece predškolske dobi. Metodički obzori*. Pribavljeno 17.04.2024., sa <https://hrcak.srce.hr/file/106032>
24. Sindik, J. (2008). Sindik, J. (2008). *Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću. Metodički obzori*. Pribavljeno 26. 05. 2024., sa <https://hrcak.srce.hr/file/40743>
25. Slunjski, E. (2011). *Kriteriji kvalitete u situacijama učenja. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 05. 04. 2024., sa <https://hrcak.srce.hr/file/183586>
26. Šagud, M. (2015). *Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima. Školski vjesnik*. Pribavljeno 06. 04. 2024., sa <https://hrcak.srce.hr/143872>

27. Tatalović Vorkapić, S. (2019). *Podrška socijalno-emocionalnoj dobrobiti djece u Hrvatskoj: Prikaz tri znanstveno-stručna projekta. EDUvision 2019 - Sodobni pristopi poučavanja prihajajoćih generacij*. Pribavljeno 12. 04. 2024., sa https://www.researchgate.net/profile/Matija-Varga-2/publication/339240527_The_Book_of_Papers_EDUvision_2019/links/5e45902792851c7f7f37a2dc/The-Book-of-Papers-EDUvision-2019.pdf#page=69
28. Vukić, V. V. (2012). *Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. Magistra Iadertina*. Pribavljeno 17. 04. 2024. sa <https://pdfs.semanticscholar.org/0a15/9986eab4e412e8f1c80a1ee99bf862e32c53.pdf>
29. Vučemilović, L. (2006). *Igralište po mjeri djeteta. Dijete, vrtić, obitelj*. Pribavljeno 27.05. 2024., s <https://hrcak.srce.hr/file/262102>